

Nives Ličen

AKTIVNA MODROST

Če ste stari med 55 in 70, ste v obdobju aktivne modrosti.

Besedno zvezo **aktivna modrost** (*active wisdom*) je vpeljala antropologinja Mary C. Bateson¹ za poimenovanje obdobja zgodnje starosti. To je obdobje med približno 55 in 70 ali 75 leti. Kronološka starost pri tem ni tako pomembna, pomembnejša je mentalna čilost. Za to obdobje nimamo ustrezne besede, saj se zdi, da je to novo obdobje; ljudje se v tem časovnem obdobju še ne počutijo stari, imajo veliko znanja in zmožnosti, so dejavni in želijo prispevati k razvoju skupnosti. Ker nimamo ustreznega imena za to obdobje, je M. Bateson uporabila tudi preprosto oznako odraslost II (*adulthood II*).

Moderna starost je novo obdobje, še posebej pa je nov prehod med odraslostjo in starostjo. To je obdobje, ki ga v prejšnjih erah ljudje niso poznali, tako kot niso poznali mladosti kot prehoda v odraslost. Vznika zanimiva **primerjava z metamorfozo, in sicer da je odraslost le obdobje bube, je le obdobje zorenja, napora in da se v času aktivne modrosti razvije metulj**. Kaj lahko v tem obdobju damo sebi? Kaj lahko damo drugim? V preteklosti je prevladovala misel, da je starost bolezen in nemoč. To je absurдна redukcija starosti. Starost v sodobnosti razumemo kot poglavje bivanja, polno dogodkov, barv, odnosov in pripovedi.

Kaj lahko odkrijemo o sebi v obdobju aktivne modrosti?

Ljudje še nismo popolnoma usvojili, da se je **življenje podaljšalo za 30 let** in kaj vse lahko razvijemo v pozni odraslosti. Tudi nismo še popolnoma usvojili, da so nevroni »plastični«, da se prilagajajo in regenerirajo. Starost je obdobje, ki ga odkrivamo. Ko hiši dodamo prizidek, se cela hiša spremeni. Ko življenju dodamo 30 let, se vse življenje spremeni, meni M. Bateson. Dolgoživost prinaša s seboj nov premislek o celotnem življenju. Staranje ni zgolj linearni proces, v katerem telo peša, je tudi proces, ko duševnost postaja celovita, pridobiva svojo celost, vendar ne brez dejavnosti človeka. Nastajajo programi, v katerih ljudje razvijajo svojo celovitost in modrost, kot je npr. *Modern Elder Academy*. Razvijajo se potovanja, branja in druge oblike učenja, ki spodbujajo razvoj modrosti. In bolj kot se svet digitalizira, bolj potrebujemo modrost.

Obdobje aktivne modrosti je obdobje, ko lahko postanemo svobodni. **Svobodni** se namreč ne rodimo, svobodni postanemo. In človek ni zgolj tisto, kar je. Človek je tudi tisto, kar postaja. V starosti ni potrebno nikomur ničesar dokazovati, z nikomer ni potrebno tekrovati, zato človek »postaja«

¹ Mary Catherine Bateson (1939–2021) je bila kulturna antropologinja, hčerka Margaret Mead in Gregoryja Batesona. O njiju je napisala monografijo *With a Daughter's Eye: A Memoir of Margaret Mead and Gregory Bateson*. Raziskovala je mnoga področja, med drugim tudi vseživljenjsko učenje.

celovit na drugačne načine. Po besedah M. Bateson ima obdobje aktivne modrosti naslednje značilnosti:

- s staranjem narašča želja po učenju in spoznavanju,
- pomembni so medsebojni odnosi: neodvisnost je zgolj iluzija, ljudje smo povezani in medsebojno odvisni;
- v starosti ni potrebno začeti znova, temveč uporabiti vse svoje znanje, spretnosti in talente ter ustvarjati novosti, nova razumevanja,
- starejši uživajo svobodo, prosti so prisil in pritiskov, ki so del mlajših let in pričakovanj okolja,
- z dialogom raziskujejo sebe in ustvarjajo nove načine bivanja.

Modrost pomeni, da ljudje združijo svoje izkušnje, znanje in se dobro odločajo, ker imajo empatijo, socialno-emocionalno inteligentnost. Starejši naj sledijo svoji radovednosti in naj počnejo tiste stvari, do katerih čutijo strast.

Kako je aktivna modrost povezana z blagostanjem?

Graditi modrost pomeni tudi graditi osebno in skupnostno blagostanje. Starejši so (lahko) skupina, ki razume potrebe skupnosti in se odloča z mislijo na prihodnost ter razmišlja o tem, kako smo se znašli v situaciji, v kakršni smo. Izobraževanje starejših uporablja tri komponente, ki so tudi del modrosti: glavo, srce in roke ali z drugimi besedami: znanje, občutenje in delovanje. Vse troje povezuje z druženjem. Človek potrebuje druženje, da premaguje negotovost, ki je vedno del življenja. Če pa živimo v času strahu, kakršen je čas epidemije, ko je (lahko) vsak drugi zaznan kot sovražnik, ostajamo sami in osamljeni. A človek potrebuje odnose pripadanja. Skupina starejših, ki se skupaj učijo, je vključujoče okolje. Učenje v njihovi skupini je bivanjska strategija, ki naplavlja medsebojno dajanje, zmanjševanje negotovosti in strahu. **Skupnosti starejših študentov so »gaudium«**, so prostori sprejetosti in skrbnosti.

Viri

Andreolli, V. (2020). *Homo incertus*. Rizzoli.

Bateson, M. (2011). *Composing a Further Life: The Age of Active Wisdom*. Vintage Books.

Bateson, M. (2014). *New words of active wisdom*.

https://www.youtube.com/watch?v=YlfrAjk83w&t=51s&ab_channel=TEDxTalks

Broadhead, S., Gregson, M. (2018). *Practical Wisdom and Democratic Education: Phronesis, Art and Non-traditional Students*. Palgrave Macmillan.